

To read this page in Cyrillic download [fonts](#) from [Nova Makedonija](#) site, and then reboot.

Razgovor za \or|i Solunski

Vinoven zatoa {to e Makedonec

Ovoj Makedonec od Sofija, koj esenta 1989 godina izleze na sofiskite ulici da ka`e deka ne e Bugarin, `ivee vo isti ot stan vo koj nekoga{ `iveel golemiot makedonski poet i revolucioner Kole Nedelkovski i gleda niz isti ot prozorec niz koj Nedelkovski skokaj{i tragi~no go zavr{il `ivotot

VIKTOR CVETANOSKI

(Na{ postojan dopisnik)

Sofija, januari

Verojatno \or|i Solunski mnogumina go podzaboravile, za {to negovoto ime vo poslednive godini go podzaboravile. A toj e ~ovekot {to esenta 1989 godina, koga vo Bugarija se uriva {e diktaturata na @ivkov i se raja {e demokratijata izleze na ulici za da ka`e deka i vo bugarskata dr`ava postojat Makedonci. Lu|eto {to bile svedoci na tie nastani dobro se se}avaat. Na prviot miting na demokratskite sili odr`an vo Sofija na 18 noemvri 1989 godina, Solunski so razvioreno zname na koe pi{uva {e Ilinden, i so grupa Makedonci u~estvuva {e vo protestite organizirani protiv totalitarniot re`im na komunistite, poddr`uvaj{i gi novite procesi.

Veruva {e deka, kone~no, so pa|aweto od vlast na komunistite }e gi snema site dotoga {ni partiski direktivi za nepostoeveto na Makedoncite. O~ekuva {e deka so doa|aweto na demokratijata }e mo`e da go ka`e ona {to go ~uvstvuvaa, da ka`e slobodno deka e Makedonec. No grdo se izlaga, vo Bugarija se se menuva {e, no odnosot kon makedonskata nacija ostana ist - za niv takva nacionalnost ne postoi. Tokmu poradi toa {to se ~uvstvuvaa {e Makedonec i toa {to javno ka`uva {e podocna vo godinite {to doa|aa }e plati mnogu visoka cena.

Se nao|ame vo edna mala tesna sobi~ka 3,5 so 2,5 metri vo potpokrivot na edna stanbena zgrada vo centarot na Sofija. Nasekade gledame sliki na najpoznatite makedonski revolucioneri, na Goce, na Pitu, na ~etite na Atanas Babata, Pando Kqa {ev, Dimko Ohri|an~eto... Solunski o~igledno nastojual ovoj mal prostor da go oblagorodi, da mu vnese pove}e toplina. Na yidovite oblo`eni so lamperija visat {areni }ilim~iwa, stari predmeti za doma}instvoto - kotliwa, tepsii i |umovi, ko~ani so p~enka i crveni nizi so suvi piperki, a vo edniot agol golemo trkalo na selska kola. Na drvenite polici iznaredeni pove}e knigi. Od site strani se ~uvstvuvaa du{ata na stara makedonska ku}a. Vo tie desetina kvadrati e siot svet na \or|i Solunski.

SUDBINATA NA @IVOTOT

Dodeka ja raska`uva istorijata na ovoj mal stan, ~ovek vo prv moment ne mo`e da poveruva. No o~igledno sudbinata na `ivotot sakala taka da gi skroi ne {tata. \or|i Solunski `ivee vo istata soba vo koja `iveel poznatiot makedonski poet Kole Nedelkovski, gleda na onoj ist prozorec od koj, na 2 septemvri 1941 godina, golemiot revolucioner, opkolen od bugarskata policija, re{il sam da si go odzeme `ivotot.

Na toj tragi~en nastan re~isi ni {to ne potsetuva. Minuva~ite po nikakov beleg ne mo`at da zabele`at deka

tuka na plo~nikot hrabro zavr{il `ivotot na eden golem ~ovek. Vo dva navrata bile postavuvani spomen-plo~i, no od dvete ne ostanalo ni{to, osven tragite na nivnoto nasilno otkornuvawe. Ednata bila postavena vo godinite vedna{ po vojната, koga vo Bugarija se priznavalo postoeveto na Makedoncite i makedonskata nacija. Na nea pi{uvalo ona {to vsu{nost treba da stoi, deka tuka zaginal poznatiot makedonski poet i revolucioner... Me|utoa, podocna koga BKP so dekret re{ila da ne priznava makedonska nacija, ja promenila i postavila nova. O~igledno im pre~el izrazot makedonski, pa namesto toa napi{ale samo poet i revolucioner, ~len na BKP. Najverojatno za nekoi ovde{ni za {titnici na bugar{tinata ne bilo dovolno samo da se izbri{e zborot makedonski, pa nasila ja otkornale zaedno so mnogu drugi plo~i na poznati Makedonci ubieni od vrhovistite na sofiskite ulici.

Spomenot na Kole Nedelkovski go ~uva \orji Solunski. Za nego znae se vo detali. Razgovaral so site negovi sosedi, so lu|eto koi bile svedoci na smrtonosniot skok od {estiot kat. Edna u~itelka, koja `iveela pod nego i koja pove}e ne e me|u `ivite sekoja godina na denot koga zaginal pred zgradata iznesuvala negova slika za da se potsetat na godi{ninata od negovata smrt. Taa raska`ovala deka kaj nego doajale Ko~o Racin, Anton Panov i drugi. Vo pove}e navrati mu raska`ovala za denot koga Kole ja aktiviral bombata pred da dojde bugarskata policija, za ogromnata dupka {to taa ja napravila i za knigite na makedonskiot poet {to padnale vo nejniniot stan. Kole najprvo niz prozorecot go isfrlil du{ekot, verojatno sakaj}i da skokne na nego i taka da go ubla`i padot. No negoviot skok zavr{il tragi~no. Telefonskite `ici na ulicata vrz koi padnal go otrflile daleku od du{ekot, na tvrdiot beton. A toa zna~elo kraj na negoviot `ivot.

SEKOJ DEN SE POGOR^LIV

- Sobava ja kupiv 1967 godina. Ne znaev deka vo nea `iveel Kole Nedelkovski. Razgovarav so eden prijatel i mu se po`aliv deka nema kade da `iveam, a toj me donese tuka. Go kupiv, a potoa doznava deka vo nego `iveel ovoj golem Makedonec. Mi stana mnogu drago i sega ne bi go dal za seto bogatstvo na svetot, iako kako {to mo`ete da zabele`ite, `iveam vo mo{ne te{ki uslovi. Ako dojdama nekoga{ do pari, sam }e ja obnovam plo~ata. Ne e ubavo da stoi bez nikakov beleg mestoto kade {to go zavr{il `ivotot poznatiot makedonski revolucioner i poet.

\orji Solunski od istorijata za smrtta na Kole Nedelkovski se prefla na negovata ta`na `ivotna prikazna. Od denot koga izlegol na sofiskite ulici, i ka`al deka ne e Bugarin, tuku Makedonec, pa se do denes na najsurov na~in od site strani dobival udari. Vo po~etokot vlastite kon nego imale tolerantan odnos, duri uspeal da ja registrira organizacijata {to ja formiral i ja krstil TMO-VMRO-nezavisna - Ilinden. Me|utoa, po necela godina ja izbri{ale od registarot. Go viknale vo policija i mu rekle da prestane so nea da se zanimava, deka vo Bugarija e svr{eno so makedonstvoto, deka nema Makedonci. Istovremeno na negova adresa zapo~nale da pristignuvaat anonimni zakani na koi pi{uvalo: Solunski, denovite ti se izbrojani, Solunski, odredot te osuduva na smrt i drugo. Ovie zakani ispi{ani so bukvi ise~eni od vesnicite gi ~uva do den-denes.

- Ne sakav da urivam vladi, ne barav mnogu, sakav samo da bidam ona {to se ~uvstvuvam, ona {to e pravo na sekoj ~ovek. Ne sakav da ka`uvam deka sum Bugarin, tuku Makedonec, dodava toj, so golema taga vo glasot.

Podocna sekoj odminat den mu bil se pogor~liv i pote`ok. Edna{ vo edna sofiska kafeana razgovaral so eden svoj prijatel za toa deka saka da snimi film za Makedoncite. Go slu{nale lu|eto od sosednata masa i {tom izlegol nadvor po~nale da go sledat, potoa se nafrlile vrz nego i zapo~nale da go tepaat i da vikaat: Ti treba{e da umre{ u{te 1990 godina. Ovde nema Makedonci, vo Sofija ne mo`e da se zboruva za makedonska nacija.

DEMOKRATIJA, NO NE I ZA MAKEDONCITE

- Me udiraa od site strani, no i jas po~nav da se branam, a vo seta taa turkanica eden od niv padna na trotoarot i ja povredi glavata. Ne prestanuvaa da me tepaat i toga{ koga vidov deka }e me sotrat, a nema koj da mi pomogne, za da gi nateram da prestanat da me tepaat, go izvadiv revolverot koj go nosev so dozvola i vo vazduh istrelav nekolku kur{umi. Site se razbegaa, no utredenta za mene zapo~naa novi

maki. Toj {to ja povredi glavata na trotoarot uspeal da izvadi lekarsko uverenie deka e ranet od mojt revolver.

Na vlastite toa im trebalo. Kako da o~ekuvale da napravi incident za da go zemat pod svoe. Glavniot obvinitel Ivan Tatar~ev pobaral 20 godini zatvor. Se na {ol osamen bez nikakva pomo{ i pari za da plati advokat da go brani od vrhovistite i dr`avniot aparat. Vo istra`niot zatvor ostanal celi 8 meseci. Vo tie te {ki denovi, gledaj} i kakva nepravda mu se pravi bugarskiot Helsin {ki komitet zastanuva na negova strana i gi pla}a site tro {oci na odbranata i sudeweto. Negoviot pretsedatel, Krasimir Knev e ubeden deka tajniot sudski proces {to bil odr`an podocna bil montiran. Taka Solunski ni kriv ni dol`en e osuden na 2 godini i 8 meseci zatvor. Spored obvinenieto toj formalno e suden za te {ko huliganstvo, no site znaat deka pri~inata e drugo. Bugarskite vesnici ne krijat deka pri~inite se politi~ki i za celo vreme go podgrevaat toa, zanimavaj} i se tendenciozno so slu~ajot Solunski.

Solunski v zatvor ostanuva godina i pol. Po izleguvaweto se vrabotuva na staroto rabotno mesto, kako ~uvar vo edna privatna firma. Dobiva plata od okolu 60 iljadi leva (60 germanski marki) i so niv uspeva nekako da pre`ivee, da plati struja, voda, da se prehrani. I pokraj se, toj ne go gubi optimizmot. Sonuva za toa vo Sofija da ima nekoe kat~e kade {to }e se sobiraat Makedoncite, kade {to }e mo`e da se neguvaat makedonskite tradicii, da se slu {a makedonska pesna. Saka da ja poseti Makedonija, no ne mo`e. Bugarskata policija mu go odzela paso {ot i se u {te ne mu go vra}a.

Vo Bugarija dojde demokratijata, no ne i za Makedoncite. Tie se prisileni da pla}aat mo {ne visoka cena zatoa {to ka`uvaat deka se Makedonci. @iveat siroma {no, na dnoto od `ivotot i so tovarot na predavnici na bugarskata kauza.